- De kan rende og hoppe …

Sundhedsstyrelsen sov, medicinalproducenterne ville tjene penge, og indenrigsministeren ville spare, skrev en journalist senere om blødertragedien, der kostede adskillige danske hæmofiliramte livet, da de for dem livsvigtige blodpræparater ikke blev screenet for hiv-virusset.

Af Louis Bülow

MEDICINSKANDALE

I 1980erne blev det klart, at bløderpatienter risikerede at blive smittet med hiv gennem de blodpræparater, de blev behandlet med.
(Arkivfoto: Bernd Wästneck, dpa)

Det er nu 30 år siden, at den såkaldte Blødertragedie tog fart, efter at 91 danske blødere blev smittet med den dødelige hiv-virus, da deres livsnødvendige faktormedicin blev fremstillet af inficeret donorblod. Sagen er efterfølgende blevet kaldt dette århundredes største medicinske og lægelige skandale.

Allerede i 1982 var det første tilfælde blandt blødere blevet diagnosticeret i USA, og få år senere inviterede fremtrædende læger alle blødere vest for Storebælt til at deltage i et større projekt i Aarhus. Bløderne mødte talstærkt op og fik taget blandt andet blodtests. Undersøgelsen afslørede, at godt 1/3 af de testede blødere var konstateret HIV-smittede, men ingen af bløderne fik underretning om resultatet. Heller ikke de, der var smittede.

Danmarks Bløderforening havde igennem måneder presset på for at få de ansvarlige sundhedsmyndigheder til at stille krav om behandling med screenet og varmebehandlet blod, der var garanteret fri for hiv-virus, men myndighederne traf den beslutning, at der ikke skulle ofres penge på screening af blod.

De kan rende og hoppe …

… skrev Schlüter-regeringens indenrigsminister Britta Schall Holberg med kuglepen i margenen på Bløderforeningens ansøgning om bevilling af penge til at sikre rene blodpræparater.

Ifølge Bløderforeningen reagerede de danske myndigheder alt for sent med at indføre krav om varmebehandling og screening af blodpræparater. Først da der kom lig på bordet, blev de nødvendige midler bevilget, og pr. 1. januar 1986 fik bløderne adgang til varmebehandlet faktorblod, ligesom alt blod skulle screenes for hiv – dermed skulle faktorpræparaterne være dobbeltsikrede.

Alligevel skulle det senere vise sig, at Sundhedsstyrelsen, Statens Seruminstitut og det store medicinalfirma Nordisk Gentofte havde indgået en aftale om at opbruge deres gamle restlagre af ikke-screenet donorblod – uden at læger og patienter var vidende om det. Det fik den tragiske konsekvens, at endnu en bløder – den sidste – for 30 år siden blev smittet med hiv via sin faktormedicin i 1986/87 - selv om blodpræparaterne på dèt tidspunkt skulle være helt sikre.

Sundhedsstyrelsen sov, medicinalproducenterne ville tjene penge, og indenrigsministeren ville spare, som en journalist Lars M. Sørensen meget rammende beskrev sagen.

Min ven Freddy

Ministerens rappe bemærkning - *De kan rende og hoppe …* og de efterfølgende tragiske konsekvenser har fået mig til at søge tilbage til min barndoms univers af venner og skolekammerater. Tilbage til Freddy, der havde sin opvækst i en lille vestjysk landsby tilbage i 1950'erne, og som skulle blive et ganske uskyldigt offer i blødersagen.

Freddy var en ukuelig og opvakt knægt med med drømme, forhåbninger og mod på livet, og med ham kan der sættes et menneskeligt ansigt på blødernes tragedie.

Freddy blev født først i halvtredserne og tilbragte det meste af sin barndom og de unge år i et lille hus ved siden af landsbyens Missionshus hos sin mormor, der tog sig kærligt af sit lille barnebarn.

Helt fra starten hvilede der dog en mørk skygge over hjemmet, da drengen var født med den alvorlige blødersygdom Hæmofili, der betød, at hans blod havde svært ved at størkne. For Freddy kunne en banal omgang næseblod udvikle sig til en livstruende blødning og vare flere dage. Da han begyndte at tabe sine mælketænder, betød det pinsler i ugevis, mens lægerne forsøgte at standse blødningen i hans mund. En indre blødning kunne være helt fatal.

Allerede tidligt blev Freddy så hårdt angrebet af invaliderende ledskader, at han kun kunne komme rundt ved hjælp af stok, krykker eller kørestol. Han måtte igennem et hav af indlæggelser på hospitaler og klinikker, hvor han i lange perioder var isoleret fra andre børn.

I barndomshjemmet fik Freddy allerede fra barnsben lært at gå sin mormor til hånde, som i december måned, hvor Maren tidligt gik i gang med julens forberedelser ved et gammeldags jernkomfur med ringe og skorsten i det lille køkken.

Når snefnuggene faldt over veje og stræder, der snart funklede af iskrystaller og blændende julesne, troppede Freddys kammerater trofast op og skubbede hans kørestol rundt til byens små butikker og baksede den over kantstene for at kunne se de stemningsfyldte juleudstillinger.

Dengang julehøjtidens helt store trækplaster og et tilløbsstykke for en kødrand af børn og barnlige sjæle. Mekaniske tog på skinner, julenisser og kunstige snelandskaber fik mange til at presse næserne flade mod de oplyste butiksvinduer. Et gulv med bjerge af nødder, godter og alskens slik smukt opstillet gjorde ikke oplevelsen mindre spændende og fik julen til at glimte i øjnene på både små og store.

Tragedien

Freddy omfavnede sin skæbne i stedet for at forsøge at flygte fra den og forstod at leve med sin blødersygdom. Han var en lille sej og tapper kriger og var med i front, når der skulle leges røvere og soldater eller spilles bold på stadion, der var samlingsstedet for lillebyens børn og unge. Bagefter blev der hygget omkring den søvnige gadelygte ved ishuset eller pølseboden, der lå lige overfor stadion.

I barndomshjemmet lærte hans mormor ham tidligt at stifte bekendtskab med klassiske dyder som menneskelighed, troværdighed og loyalitet – idealer han senere tog med sig ud i livet – ligesom hun fik ham til at skønne på tilværelsens gode oplevelser. På et tidspunkt tog han kørekort, og senere fik han en specialindrettet bil.

Trods svære tider, modgang og tab – hans elskede mormor døde i 1972 – klarede Freddy sig alligevel godt igennem. Han satte meget ind på at komme i gang med en karriere i erhvervslivet, noget der var lige ved at lykkes for ham.

Men Freddy tabte kun få år senere sin årelange kamp, da han i 1980erne sammen med 90 andre patienter med blødersygdommen blev offer for blødertragedien.

Mærket på liv og sjæl fandt han alligevel kræfterne til at engagere sig i blødernes kamp for at få placeret et ansvar for den måske største menneskelige tragedie i dansk historie, men de involverede parter, myndigheder og medicinalfabrikker blev alle stort set frikendt.

Freddys sygdom var sammen med uforløste drømme og bristede illusioner med til at knække ham, og efter mange måneders lidelser døde han som følge af inficeret donorblod i sin lille lejlighed på Møens Klint, hvor hans aske efter hans eget ønske blev strøet ud over vandet.

Louis Bülow er forfatter og bor i Aarhus.

Skriv en kronik

Har du et eller andet emne, som du gerne vil fortælle andre om - eventuelt om Sydslesvig?

Så skriv en kronik til avisen. Send den til kronik@fla.de.

Længden må max. være 8000 tegn inkl. mellemrum. Forsyn teksten med et par linjer om dig selv, et foto og et kontonummer til det lille honorar. Vi forbeholder os ret til en lettere redigering.

STATS-
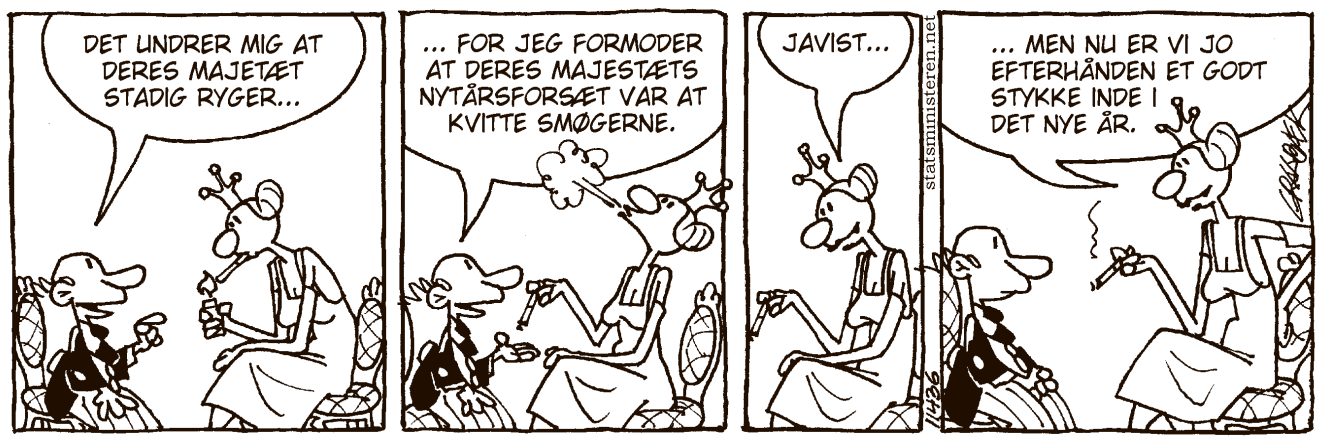
MINISTEREN